

Van walgelijk schouwspel tot wereldkampioenschap. De rookwedstrijd door de jaren heen

Jan de Jonge

Op 29 maart 1939 verscheen in het blad *De Zeeuw* een opmerkelijke mededeling: *'Berichten van rookwedstrijden worden niet meer opgenomen'*. (1) Zoekend in de kranten uit die tijd blijkt dat er in die jaren veel rookwedstrijden werden gehouden. Ze vonden plaats in het hele land, ook in Zeeland en op de Bevelanden. Dat gebeurde al enkele tientallen jaren, maar halverwege de jaren dertig was er een enorme toename.

Naast onze bekende „NATIONAAL” Rooktabak
poussveren wij de ongesuivende en welbekende

PRUIMTABAKKEN

Guldens zware pruim	} 10 ct. p. half ons
Sumatra pruim	
J. D. R. zware pruim	12 ct. p. half ons
Slaatje, <small>ongesuivde koffiebruine pruim</small>	15 ct. p. half ons

Voor deze merken is aanbeveling
overbodig. Zo tellen reeds jaren
ontelbare voorbruikers, dit zegt alles!

Fa. JAN DE RUYTER
Tabaksfabriek te Uithoorn

 P. S. De geldigheidsduur der
Nationaal-Bonnen wordt
met één jaar verlengd.

Afb. 1 Advertentie Fa. Jan de Ruyter

Voor zover valt na te gaan werd de eerste wedstrijd in Nederland georganiseerd in Amsterdam, op 22 augustus 1897, ter gelegenheid van de reclametentoonstelling die in het Paleis voor Volksvlijt plaats vond. Het initiatief ging uit van sigarenfabriek Jan de Ruyter, uit Uithoorn. Er waren negentig deelnemers die in groepen van tien tegen elkaar moesten strijden. Iedere deelnemer kreeg een sigaar van het merk *Eposa*, die zo snel mogelijk opgerookt diende te worden tot een bij de punt geplaatst wit streepje. Ze moesten de handen kruislings op de knieën leggen en op een teken van de wedstrijdleider hun sigaar aan een kaars aansteken, waarvan

er eveneens tien op een rij waren geplaatst. Tijdens het roken mocht de sigaar niet worden aangeraakt met de handen: *'Werkend met alle spieren van het gelaat, knippend met de ogen, snuivend en proestend, kauwend op de sigaarpunten, zat men te trekken alsof het leven er van af hing'*. Op het evenement waren een paar duizend enthousiaste bezoekers afgekomen, die de winnaar zijn sigaar zagen oproken in 48 4/5 seconde. Hij ontving een prijs

van f 25,-. De tweede en derde prijs bedroegen respectievelijk f 15,- en f 5,-. Ook werden enkele kistjes sigaren als prijs ter beschikking gesteld.(2) Op het spektakel kwam na afloop veel kritiek en sommige bladen beschreven het als een walgelijk schouwspel.(3)

Het verschijnsel rookwedstrijd lijkt ontstaan te zijn in Duitsland, waar rookclub *De Giftstengel*, uit Berlijn, er een organiseerde in november 1893. Ging het er in Amsterdam om wie het eerste zijn sigaar kon verassen, in Berlijn bestond de strijd er uit om in 2 uur tijd zoveel mogelijk sigaren te roken. De winnaar bleek in die tijd tien sigaren aan te kunnen.(4) In maart 1900 vond in Berlijn weer een wedstrijd plaats, met een duidelijke winnaar: *'Een Sileziër rookte geregeld door en versloeg 11 sigaren; 2de was een Beier met 7 sigaren en derde een Pruis met 6 sigaren. Van de overige 24 rookers hadden er eenigen nog al eens 'des défaillances', om 't zeer net uit te drukken'*.(5)

OPA KLIJZING BRAK WERELDRECORD

92 Minuten 18 s. over 3,3 gr. tabak

Afb. 2. Wereldkampioen Opa Klijzing uit Purmerend, 18 april 1952.

Ook in Nederland werd dat jaar weer een wedstrijd georganiseerd en ook daar werd zeer negatief over geschreven in de pers. Op 5 september 1900 verzamelden zich honderden belangstellenden bij het gebouw Velox, in Amsterdam, waar op het terras een podium was gemaakt waar het gebeuren zich zou afspelen: *'Dat onder het publiek heel wat dames waren, mag ook verwondering wekken. Een twintigtal mannen - slachtoffers is een betere naam - hadden zich aangemeld. Het waren goed gekleede jonge mannen, van wie men niet mag gelooven, dat de strijd om het bestaan hen er toe geleid heeft om voor de kans op enkele guldens zich tot zulk een rol te leenen. Telkens werden drie*

strijders in het vuur gebracht, van wie twee de twijfelachtige eer genoten in een volgende heat mede te dingen. We hebben twee drietallen aan het 'werk' gezien, doch toen beving ons zulk een walging, dat we het geraden achtten

ons te verwijderen ... Men houde ons dus ten goede dat we de naam der prijswinnaars niet vermelden. Zij zelve zullen dunkt ons, inzien dat er niets menschelijks is in zulk een vertooning'.(6)

Inmiddels ontstond een nieuw soort wedstrijd. In plaats van zoveel of zo snel mogelijk te roken, ging het er daarbij om een sigaar of een pijp juist zolang mogelijk brandend te houden. Een dergelijke wedstrijd werd in november 1906 in de *Agricultural Hall* in Londen gehouden. De deelnemers brachten hun eigen pijp mee en kregen een achtste deel van een *ounce* tabak om op te roken. Bij aanvang van de wedstrijd kregen ze veertig seconden de tijd om hun pijp aan te steken, een tweede keer aansteken mocht niet. Na 1 uur en 40 minuten waren er nog twee deelnemers over, waarvan de ene tien minuten later uitgerookt was en de andere het nog één minuut langer volhield. Daarmee een nieuw 'wereldrecord' vestigend van 1 uur en 51 minuten.(7)

Dit soort competitie vond navolging in Nederland waar in Aalten, in maart 1908, een rookwedstrijd was. De winnende pijproker hield het daar 1 uur en 45 minuten vol. Daarnaast was er in dezelfde zaal nog een wedstrijd snelroken, waarbij de winnaar, J. Betting, een sigaar in zeven minuten oprookte. Het deed de verslaggever verzuchten dat hij hoopte dat het roken geen vaste rubriek zou worden bij de sportwedstrijden, tenzij men zich beperkte tot het langzaam roken. *Het snelroken was vooral 'een walgelijk schouwspel, want als de armen of beenen den strijd opgeven, gaat de mensch rusten en er gebeurt verder niets, maar als de maag het verder verdraait om zijn meester een medaille te bezorgen, dan kan dat lichaamsdeel op zoo onaesthetische wijze zijn onwil en protest te kennen geven, dat de bezoeker van één hardrokerij niet licht een tweede zal wenschen te bezoeken, uit vrees, dat zijn eigen maag een zeer bedenkelijke solidariteit gaat vertoonen met de magen der kampioenen'.(8)*

Kennelijk werd de mening dat het snelroken stuitende taferelen opleverde door velen gedeeld, want latere verslagen zijn niet aangetroffen.

Wanneer de eerste rookwedstrijd in Zeeland werd gehouden, is niet bekend. De oudste vermelding die gevonden kon worden was in februari 1934, toen er in Biervliet een pijprookwedstrijd was. Het zou nog ongeveer twee jaar duren voor de rookwedstrijd echt populair werd in Zeeland. Vooral op Tholen was het een geliefde tak van sport. Onder andere in Poortvliet, St. Maartensdijk, Stavenisse en Oud-Vossemeer werden wedstrijden gehouden en soms ook rookverenigingen opgericht. Veel Thoolse wedstrijden werden gesponsord door de tabaksfirma Niemeijer uit Groningen, die pijpen, een half ons tabak per deelnemer en prijzen beschikbaar stelde.(9)

De eerst bekende rookwedstrijd op de Bevelanden vond plaats in Colijnsplaat op initiatief van de Christelijke Landarbeider vereniging. Die nodigde de firma Van Nelle uit om er een te organiseren. De wedstrijd vond plaats op maandag 23 januari 1939, in de zaal van Gast, met 71 deelnemers. Het werd een avond

waarop deelnemers en publiek zich uitstekend vermaakten. A. van der Waard was de winnaar en hij kreeg als eerste prijs tabak ter waarde van f 5,-.(10)

Klaas Reinders uit Middelburg.

Daarna liep het aantal wedstrijden snel op en in het voorjaar van 1939 werden er onder ander gehouden in: Kapelle, Kortgene, 's-Gravenpolder, Nisse, Oudelande en Heinkensand. Al deze wedstrijden werden georganiseerd met steun van de firma Van Nelle. Kennelijk richtten de tabaksfirma's zich ieder op een andere Zeeuwse regio. Voor alle bedrijven leverde het goede, gratis publiciteit op, zolang de kranten er aandacht aan besteedden. Of er aan de Zeeuwse wedstrijden dames deelnamen weten we niet. In Noord-Holland (Ursem) en Noord-Brabant (Etten) gebeurde dat wel.

Vanaf december 1939 werden er regelmatig rookwedstrijden georganiseerd voor op Zuid-Beveland gelegerde militairen, onder andere in Goes, Kapelle en Yerseke. Op 13 december namen bijna honderd militairen deel aan de wedstrijd in Goes, gehouden in café de 'Beurs'. Naast het rookmateriaal, afkomstig van de firma Van Nelle, kregen ze ook een gebakje, beschikbaar gesteld door de firma Van Melle. De 'Kunstvrienden' luisterden de avond op met muziek, er werd gezongen en verder brachten de aanwezigen de avond door met kaarten en dammen. Rond 21.00 uur kreeg men bezoek van de burgemeester van Goes, R.M. van Dusseldorp, die ook een pijpje stopte. Na bijna drie uur was de winnaar bekend.(11)

Met het begin van de Tweede Wereldoorlog kwam er een abrupt einde aan de rookcompetities. Na de oorlog werden er opnieuw georganiseerd, maar

het enthousiasme was duidelijk minder groot dan eind jaren dertig. Vaak hadden ze een ludiek karakter, bij een dorpsfeest of jaarvergadering, zoals in Yerseke in april 1949.(12) Anderzijds waren er ook meer serieuze competities. Zo werd in Zwolle in juli van datzelfde jaar een 'interland' gerookt tussen Denen en Nederlanders, waarbij de Denen ook een damesteam in het strijdperk brachten die 'genotvol een zware sigaar rookten'.(13)

Al snel werd er van sigaarrookwedstrijden weinig meer vernomen, maar van pijproken des te meer. Er werden interlands, een Europese competitie en zelfs een wereldkampioenschap georganiseerd. Deze wedstrijden worden tot op de dag van vandaag gehouden. In oktober 2013 vond de strijd om het wereldkampioenschap plaats in het Poolse Poznan. De beste roker van de bijna driehonderd deelnemers uit ongeveer twintig landen, was een Nederlander, Hans Sonderman uit Dordrecht. Hij hield zijn pijp 3 uur, 6 minuten en 56 seconden brandend.(14)

In 2014 kwamen de pijprokers samen in Keulen, in het weekend van 11/12 oktober. Bijna 400 deelnemers gingen de strijd aan met elkaar. Het werd al gauw duidelijk dat de tabak moeilijk was te 'controleren' want na een uur was ruim 60% van de deelnemers al uitgerookt. Na twee uur restte slechts een groepje van vijftien personen, maar uiteindelijk werd het toch een strijd tussen twee giganten uit Italië en Nederland. Hans Sonderman won opnieuw, met een mooie tijd van 2 uur, 26 minuten en 28 seconden.(15)

Afb. 1 is afkomstig van de website <http://tabakvaria.blogspot.nl/>

Noten:

1. *De Zeeuw*, 29 maart 1939, p. 4.
2. *Rijnbode*, 29 augustus 1897, p.2.
3. *Maas- en Scheldebode*, 1 oktober 1897, p. 4.
4. *Goessche Courant*, 4 november 1893, p. 2.
5. *Goessche Courant*, 15 maart 1900, p. 3.
6. *Goessche Courant*, 6 september 1900, p. 3.
7. *Vlissingse Courant*, 2 november 1906.
8. *Goessche Courant*, 10 maart 1908.
9. Onder andere *Ierseksche en Thoolsche Courant*, 8 november 1935; idem, 8 mei 1936; *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 3 maart 1937 en *De Zeeuw*, 25 maart 1937.
10. *Middelburgsche Courant*, 24 januari 1939.
11. *Middelburgsche Courant*, 14 en 15 december 1939.
12. *Zeeuwsch Dagblad*, 7 april 1949
13. *Zeeuwsch Dagblad*, 16 juli 1949.
14. www.rijnmondtnieuws/14-10-2013
15. Nederlandse Federatie voor Pijprokers.